

ZAVRŠEN SLOVNIK JAZYKA STAROSLOVĚNSKÉHO

U organizaciji Slavenškoga instituta i Akademije znanosti Češke Republike (AV ČR) 29. i 30. rujna 1997. održano je u Pragu 12. zasjedanje Komisije za crkvenoslavenske rječnike Međunarodnoga komiteta slavista. Tom prigodom svečano je proslavljen svršetak rada na velikom leksikografskom projektu AV ČR – *Slovníku jazyka staroslověnského (Slovník)*. Izdavanjem se započelo 1958. godine, a 52 sveščića *Slovníka* rezultat su rada dviju generacija. Ekscerpirano je 95 rukopisa (često neobjavljenih) ćirilometodskoga i postćirilometodskog razdoblja 9. – 12. stoljeća. U slavističkoj znanosti *Slovník jazyka staroslověnského* ocijenjen je kao djelo epohalne vrijednosti.

1. Svečanost predstavljajući *Slovníka* u zgradi Akademije svojom su nazočnošću uveličali ugledni slavisti iz Češke i iz mnogih europskih zemalja. U ime predsjednika Češke Republike Václava Havela priznanje je odao voditelj predsjednikova ureda – dr. I. Medek. O vrijednosti znanstvenoga pothvata govorio je predsjednik Akademije prof. dr. R. Zahradník, ravnatelj Slavenškoga instituta prof. dr. Antonin Mešťan, predsjednik Znanstvenoga savjeta Instituta prof. dr. V. Vavřínek, a o rječniku, radu i suradnicima izvjestila je glavna urednica dvaju posljednjih svezaka dr. Zoe Hauptová.

Laudatio je izrekao profesor bečkoga sveučilišta dr. H. Miklas naglasivši da se radi o najopsežnijem, najpotpunijem i u pogledu točnosti najpouzdanijem priručniku u oblasti paleoslavistike.

2. Na poslijepodnevnome zasjedanju Komisije za crkvenoslavenske rječnike osim domaćina (E. Bláhova, V. Konzal, P. Stankovska i V. Čermak) nazočni su bili ovi znanstvenici: L. Moszyński (Gdańsk), G. Birkfellner (Münster), H. Miklas (Beč), R. Večerka (Brno), Z. Ribarova (Skopje), A. Nazor (Zagreb), I. Mulc (Zagreb), S. O. Vjalova (Petrograd), A. A. Turilov (Moskva), E. Musakova (Sofija) i A. Bojadžiev (Sofija). Predsjedateljica sjednice bila je Zoe Hauptová.

Komisija je na mjesto preminuloga prof. dr. F. V. Mareša trebala predložiti Međunarodnom slavističkom komitetu novoga kandidata za predsjednika. Nakon rasprave zaključeno da je da se o kandidatu odlučiti na sastanku Komisije na Međunarodnome kongresu slavista u Krakovu u jesen 1998. godine. Do toga vremena predsjedničke poslove obavljat će dr. Z. Hauptová.

3. O stanju rada na pojedinim projektima izdavanja crkvenoslavenskih rječnika izvjestile su I. Mulc, Z. Ribarova i Z. Hauptová.

Rad na *Rječniku crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije* započeo je 1958. godine pod vodstvom J. Hamma i Vj. Štefanića koji su, ugledajući se na *Slovník*, formulirali načela ekscerpiranja. Ekscerpirano je 66 hrvatskoglagoljskih izvora liturgijskoga i neliturgijskog karaktera od 12. do polovice 16. stoljeća. Od početka uspostavljena je suradnja sa Slavenškim institutom i među

narodnom Komisijom za crkvenoslavenske rječnike, osobito njezinim predsjednicima J. Kurzom te kasnije F. V. Marešom. Godine 1991. *Rječnik* počinje izlaziti, pa uz B. Grabar, F. V. Mareš postaje glavnim urednikom. U redigiranju mu se 1987. godine priključila Z. Hauptová. Znanstvena urednica projekta je A. Nazor. Dosad je izišlo pet sveščića (do **b'ênka**).

O crkvenoslavenskom rječniku makedonske redakcije čije se izdanje očekuje 1998. ili 1999. godine referirala je Z. Ribarova. U posljednje dvije godine, pomoću vlastitoga kompjuterskoga programa, građa je dopunjena s deset novih rukopisa mlađih od 16. stoljeća.

Nakon završetka rada na *Slovníku*, Z. Hauptová obavještava o stanju poslova započelih i usko vezanih uz *Slovník*. To je ponajprije *Grčko-staroslavenski indeks* od kojega je u grubim crtama gotova jedna trećina, zatim *Index a tergo*, kao dopuna *Slovníku*, koji bi mogao biti gotov 1998. ili 1999. godine. Budući da pojedinih brojeva *Slovníka* više nema, potrebno je ponoviti izdanje uz popravke i dopune, osobito u prvim dvama svešćima.

Pozdravljen je prijedlog Z. Hauptove da se ponovno izda već rasprodani jednosveščani "moskovski" *Слѡвославѡнскѡй словарѡ* (Cejtlin, Bláhova, Večerka; Moskva 1994.) i dopuni njemačkim ekvivalentima. R. Večerka za njemački prijevod predlaže H. Miklasa i G. Birkfellnera.

4. Dr. Z. Ribarova izlaže nacrt projekta *Stvaranje baze podataka staroslavenskih i crkvenoslavenskih izvora i mogućnost njihove primjene (lingvistički aspekt)*. Posao se osniva na novim metodama kompjuterske obrade leksičkoga

sistema staroslavštine i crkvenoslavštine. Predlaže stvaranje baze podataka izabranih crkvenoslavenskih spomenika s težištem na očuvanju jezičnih informacija. Cilj projekta je proučavanje leksičkoga sistema u njegovu punu opsegu kao i u okviru pojedinih crkvenoslavenskih redakcija i uporabe te baze podataka za stvaranje npr. rječnika kolokacija. Slavenski institut u Pragu već je započeo sistematski rad na stvaranju baze podataka staroslavenskih izvora. Radeći na crkvenoslavenskom rječniku makedonske redakcije u Skopju je stvorena baza podataka koja sadrži 1. 000 000 rječničkih oblika obrađenih prema određenim načelima. Do slavističkoga kongresa u Krakovu (1998.) Z. Ribarova planira stvoriti Koordinacijski centar (u okviru Komisije za crkvenoslavenske rječnike) čiji bi vodeći član koordinator izabrao sudionike projekta i održavao vezu među centrima. Svi koji žele mogu se uključiti u projekt. Članovi Komisije podržali su prijedlog Z. Hauptove da koordinator projekta bude Z. Ribarova.

S. O. Vjalova i A. Nazor referirale su o sadržaju glagoljskoga zbornika *Berčićeve zbirke br. 5* iz 15. stoljeća naglašavajući njegovu važnost kao vrijedna neliturgijskoga spomenika. Za *Berčićevu zbirku* I. Miščetić piše da je »najveća zbirka glagoljskih fragmenata«, a poslije glagoljskih zbirki u Hrvatskoj ona je svakako najveća. Izdanje *Albuma glagoljskih fragmenata Berčićeve zbirke* na kojem dugo godina radi S. O. Vjalova pripremaju zajedno Ruska nacionalna biblioteka (Petrograd), Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (snimanje fragmenata za *Album*) i Staroslavenski institut.

Izlaganjem o novijim izdanjima hrvatskih glagoljskih rukopisa, ponajprije oni-

ma vezanima uz korpus izvora za *Rječnik crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije*, A. Nazor pokazala je da je posljednjih četrdeset godina u svijetu, a osobito u nas, izdan znatan niz hrvatsko-glagoljskih rukopisa i tiskopisa, a u njihovoj pripremi dobrim dijelom sudjeluju suradnici na *Rječniku*.

A. A. Turilov obavještava da je O. A. Knjazevska završila rad na novom izdanju *Savine knjige*, dok je E. Musakova poželjela tjesniju suradnju paleoslavista s Rukopisnim odjelom Bugarske narodne knjižnice.

5. Potrebu ponovnoga izdanja rukopisa klasične staroslavenštine obrazložio je H. Miklas. Uz izdanje novopronađenih Sinajskih rukopisa neophodno je – uzimajući u obzir nove znanstvene spoznaje, kao i nove tehničke izdavačke mogućnosti – ponovno načiniti dobra fototipska i kritička izdanja. Predlaže šest

izdavačkih projekata koje financijski podupire Balkanska komisija bečkoga sveučilišta. U okviru Komisije za crkvenoslavenske rječnike surađivalo bi se na izdanjima. Prijedlog sadrži konkretne suradnike na fototipskim i kritičkim izdanjima: *Sinajski sakramentar (Missale Sinaiticum)* – H. Miklas, I. C. Tarnanidis, V. Savčov; *Rilski listići* – A. Bojadžiev, V. M. Zagrebin.

Na kritičkim izdanjima: *Sinajski euhologij*, novi dio – M. Šniter, H. Miklas, E. Velkowska, S. Parenti, I. Dobrev, I. C. Tarnanidis.

Na fototipskim izdanjima: *Zografsko četveroevanđelje* – L. Moszyński (možda i Z. Hauptová), V. M. Zagrebin, A. Bojadžiev; *Marijinsko evanđelje* – Z. Hauptová, A. A. Turilov; *Kločev glagoljaš* – E. Musakova, S. Bonazza.

IVANA MULC

PRONAĐENI BAŠĆANSKI OSTRISCI IZ 12. STOLJEĆA

Napokon se ušlo u trag glagoljskim *Bašćanskim* ili *Premudinim ostriscima* iz 12. stoljeća. Za njima se tragalo gotovo od smrti njihova vlasnika – popa glagoljaša i filologa Vinka Premude iz Baške na otoku Krku (umro 1944.).

Premuda ih je čuvao u svojoj knjižnici, smještenoj u vlastitoj starinskoj kući u Baški.

Glagoljske ostriske zajedno s ostalim glagoljskim rukopisima i nekim prijepisima Premuda je oporučno ostavio tadašnjoj Jugoslavenskoj akademiji znanosti i

umjetnosti u Zagrebu. U smislu oporuke Akademiji su 1948. godine predani Premudini glagoljski rukopisi i neki prijepisi što su se našli u njegovoj ostavštini, ali među njima nije bilo *Bašćanskih ostrizaka*. Vjekoslav Štefanić, koji je opisao glagoljske rukopise rodno ga otoka Krka i glagoljske rukopise Akademijine zbirke, uzaludno je tragao za *Bašćanskim ostriscima*. Nije ih našao ni u Premudinoj rukopisnoj građi koja je s knjigama predana franjevačkomu samostanu na Košljunu.